

Între memorie și uitare - Vasile Gionea

Prof. dr. Radu CIUCEANU
Director, Institutul Național
pentru Studiul Totalitarismului

Pentru a creiona un tablou în onorem Vasile Gionea, cercetarea personalității sale ar putea fi ilustrată printr-un moto împrumutat din înțelepciunea poporului român: *“Când amintirile depășesc memoria, numai atunci ai dreptul, datorită și puțința să vorbești despre cel dispărut fără să-ți mai fie teamă că i-ai uitat chipul sau i-ai răstălmăcit cuvântul!”*

Cu juristul **Vasile Gionea** mi-am întâlnit pașii și, ulterior, convingerile, înaintea alegerilor din 20 mai 1990. Noi, foștii deținuți politici, ne-am bucurat în primele săptămâni, după decembrie 1989, de ospitalitatea oferită generos de conducerea PNȚCD în frunte cu Corneliu Coposu, asistat de inginerii Ion Puiu, Ion Diaconescu și alți camarazi din temnițele comuniste, precum Ionescu - Galbeni, Valentin Gabrielescu, Adrian Sârbu și mulți alți supraviețuitori ai Gulagului românesc.

Dintr-un început m-a captivat chipul Domniei Sale, cadența gândului exprimată cursiv într-o frază în care se putea citi amprenta juristului clasic împletită cu perorația avocatului de bară, dar și o spontanitate în expresie și tropi literari, care mi l-au făcut lesne identificabil ca un autentic oltean dintr-un județ păstrător al unor tradiții recunoscute ca cele mai autentice oglinzi etnice ale neamului nostru.

Vasile Gionea era într-adevăr fiu al unei comune din județul Mehedinți, Gârbovățu de Jos, situată în zona colinară și care după confidențele sale, i-a dat lui Tudor Vladimirescu, cu prilejul răsmeriței sale în 1821, o ceată de panduri. Nu voi vorbi mai mult de activitatea profesională a Domniei Sale, de ascensiunea sa vertiginoasă atât până în noaptea celui de-al II-lea Război mondial, dar și ulterior. Declar că nu l-am întâlnit în fortul 13 al Jilavei, dar aflasem, de la o puzderie de avocați ajunși în subteranele închisorii, că a fost arestat și deținut acolo și un eminent jurist, cu universitate făcută la

Cluj, pe numele său, Vasile Gionea. Iar documentele CNSAS, pe care le-am avut sub ochi, sunt foarte zgârcite cu biografia sa politică.

A fost arestat în 1949 sub pretextul că ar fi făcut parte din conducerea damnatului partid PNT, Iuliu Maniu. A fost eliberat și promovat în urma unei propuneri a Consiliului Universitar, dar și a Senatului Universitar ca profesor plin în urma refuzului său demn de a nu se înscrie în partidul muncitoresc, respectiv Partidul Comunist. I se retrage promovarea și este infirmat din post. Reparația morală se face după 31 de ani în zorile Revoluției din Decembrie.

Un alt merit de necontestat este numirea sa, anterioară Revoluției din 1989, ca președinte al Asociației de Istorie Comparată a Instituției și Dreptului din Republica Socialistă din România, al cărei membru a fost din 1979.

În mod cert atunci s-a petrecut convertirea la ideologia și programul național țărănist a juristului Vasile Gionea, care a avut drept urmare alegerea sa sub sigla PNȚCD la alegerile din 20 mai 1990, în circumscripția Prahova. A participat direct, fiind a doua voce la alcătuirea cât mai grabnică a unei Constituții și care se cerea să fie cât mai repede alcătuită și promulgată.

Pe câte îmi aduc aminte, efortul pentru o constituționalitate postcomunistă, prin competență, autoritate și dăruire, a fost susținut de Antonie Iorgovan, Vasile Gionea și Mihai Constantinescu.

În 1992, **Vasile Gionea** a fost numit primul președinte al Curții Constituționale a României de către Președintele țării. În această calitate, am avut deseori prilejul să ne confruntăm părerile și nu de puține ori să colaborăm în rezolvarea unor probleme care deseori păreau irezolvabile, dar ceea ce rețin cu plăcere au fost opiniile și mai ales concluziile la care ajungeam până la identitate. Evident că Vasile Gionea, ca reprezentant al PNȚCD, și dotat cu un fond emotiv ce îl făcea adesea un bun portretist, avea înțelegere, ba chiar compasiune, pentru liderii partidului său, care își îngropaseră tinerețea și maturitatea în temnițele de la Sighet, Aiud sau Râmnicu Sărat. Din pleiada conducerii țărăniste căzută la datorie îi ținea la aceeași cotă pe Maniu, Mihalache; ultimului îi acorda mai multă prețuire politică decât celui dintâi. Avea argumentele sale, pe care cu greu le-am descoperit și am reținut refuzul său în a-i acorda accesul în țară și la guvernare lui Carol Caraiman, ca și un alt gest puțin cunoscut al liderului de la Bădăcin.

Ion Mihalache a plecat din comuna Topoloveni, comuna sa de baștină în ajunul puciului de la palat din 23 August. L-am întrebat o dată ce destin politic ar mai avea în față PNT-ul. Mi-a răspuns îngrijorat: „că Revoluția din Decembrie a venit prea târziu pentru majoritatea membrilor ”de clasă” – cum îi plăcea să spună – ai partidului său. Am pierdut stâlpii partidului și mai grav este că la țară nu mai avem cu cine vorbi. Distrugerea colhozurilor, CAP-urilor și altor producții comuniste nu ne-a restituit țăranul pe care îl știm noi: harnic, chibzuit, gospodar și păstrător de tradiții. La alegerile din mai ne-au votat numai cei care au supraviețuit terorii și fiii lor, care au avut și ei de pățimit”. Concluzia i se părea funestă: „partidul meu, care a fost în fruntea opoziției, trăiește acum prin câteva embleme și în viitor, odată cu dispariția lor, rădăcinile se vor usca și PNT-ul se va risipi.

Dar de liberali ce zici?

Se pare că voi mai aveți o șansă. Da, dar cu un neo-liberalism decent, cumpănit și supravegheat de voi, nu de Uniunea Europeană, care știi prea bine că e hrăpăreață și dominată de cercuri transfrontaliere”.

Fusesem într-o delegație la Washington, în vara lui 1992, și la întoarcere i-am povestit impresiile. Americanii ne sfătuiesc să nu facem o cursă rapidă către U.E., fiindcă între timp pot apărea garduri care se pot înălța la comandă. Mi-a întărit convingerea că S.U.A. ar avea și ar putea să ne ofere și o altă alternativă în procesul obligatoriu de privatizare și de desocializare industrială. Oricum, conchide el, „va fi dificil, dacă nu chiar imposibil, să ne întoarcem la poziția noastră veche (din 1938), când ajunsesem la valorile indicatorului economic alături de Belgia și eram chiar o „Belgie a Orientului”. Am putea realiza acest vis cu prudență și decență, și tare mă tem de o nouă societate, condusă de despotismul banului și seducția demagogiei. „Din păcate, gândurile și viziunile lui Vasile Gionea nu numai că s-au împlinit, dar au toate șansele să se dezvolte exponențial, iar nouă nu ne rămâne decât să prețuim și să sarbătorim o minte luminată, dublată de un profund dar al clarviziunii.